

УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗА ПІДСУМКАМИ ОБГОВОРЕНЬ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ У СФЕРІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Березень-квітень 2023

Цю публікацію підготовлено за фінансової підтримки Європейського Союзу. Одноосібну відповідальність за її зміст, який необов'язково відображає погляди Європейського Союзу, несе Проєкт «ПРАВО-Justice», що фінансується за рахунок ЄС.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗА ПІДСУМКАМИ ОБГОВОРЕНЬ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ У СФЕРІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Загальна інформація:.....	3
ІТ забезпечення в судовій експертизі.....	4
Компетенції судового експерта.....	7
Строки проведення судових експертиз та матеріально-технічне забезпечення.....	10
Ключові висновки та рекомендації (для обговорення).....	12

На сьогоднішній день на розгляді Комітету з питань правової політики Верховної Ради України знаходяться чотири законопроекти стосовно реформування сфери судової експертизи (№6284, №6284-1, №6284-2, №6284-3), підготованих Міністерством юстиції України, народними депутатами України та представниками громадських організацій в сфері судово-експертної діяльності. Така кількість законопроектів свідчить про відсутність консенсусу серед основних учасників щодо того, як саме має відбуватись реформування цієї сфери.

Законопроект «Про судово-експертну діяльність» (№6284), напрацьований Міністерством юстиції України, зосереджений на наступних питаннях:

- Статус приватного судового експерта та статус судово-експертної установи;
- Удосконалення доступу до професії судового експерта;
- Дисциплінарна відповідальність судових експертів: підстави для притягнення та види дисциплінарних стягнень;
- Порядок проведення судових експертиз;
- Самоврядування судових експертів та ін.

До напрацювання окремих положень зазначеного законопроекту також долучались експерти Проекту ЄС «Право-Justice» (страхування діяльності судових експертів, фінансування судово-експертних установ, система ведення справ (case management system) судових експертів). Однак альтернативні законопроекти пропонують інше бачення, в першу чергу, щодо питань статусу та ролі незалежного судового експерта, призначення експертиз та професійного самоврядування. За словами народного депутата України Ігоря Фріса, Комітет з правової політики ВРУ має намір напрацювати єдиний проект закону на основі чотирьох зареєстрованих у ВРУ законопроектів із залученням основних учасників сфери.

З метою проведення оцінки проблемних питань у сфері судово-експертної діяльності, які вимагають законодавчого вирішення, Проект ЄС «Право-Justice» провів серію публічних обговорень та двосторонніх консультацій за участі органів державної влади, незалежних експертів, судово-експертних установ. Також було проведено дослідження проблематики здійснення судово-експертної діяльності в інших європейських країнах з метою пошуку релевантної практики і рішень, які можуть бути використані в Україні.

Зазначені обговорення відбулись у березні та квітні 2023 року. Теми було обрано в результаті консультацій з Міністерством юстиції України, громадськими організаціями в сфері судово-експертної діяльності та на основі результатів опитування експертів. Теми обговорень не є виключною проблематикою в сфері судової експертизи, однак розширюють перелік питань, які вимагають врегулювання на законодавчому рівні.

В обговореннях брали участь: представники Комітету Верховної Ради України з питань правової політики, Міністерства юстиції України, представники науково-дослідних установ Міністерства юстиції України, представники Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, представники Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз СБУ, представники Державної спеціалізованої установи головне бюро судово-медичної експертизи МОЗ України, Головний експертно-криміналістичний центр Державної прикордонної служби України, представники Союзу експертів України, представники Незалежного інституту судових експертиз, представники Всеукраїнської незалежної науково-дослідної експертної спілки, міжнародні експерти.

- i. Запровадження моделі **автоматизованого призначення експерта** для проведення того чи іншого дослідження за аналогією із системою автоматизованого розподілу справ в судах. Така модель має низку практичних переваг. У разі її імплементації можна усунути людський фактор і забезпечити прозорий вибір найбільш незалежного та об'єктивного експерта, поточна завантаженість якого дає можливість провести дослідження у стислі строки. Запровадження такої моделі, крім вирішення суто технічних питань (розробка програмного забезпечення), потребує внесення змін в процесуальні кодекси, які наразі покладають на суди обов'язок у разі призначення експертного дослідження визначати конкретну експертну установу для його проведення. Після цього вибір конкретного експерта відбувається керівником відповідної експертної установи, але наразі без чітких та прозорих критеріїв. Водночас відповідно до автоматизованої моделі, експерт мав би обиратись хоч і випадковим чином, але за алгоритмом, який враховує низку критеріїв (наприклад, кваліфікація, спеціалізація, завантаженість тощо). Варто зауважити, що схожий підхід запроваджується в деяких країнах з перехідними правовими системами, наприклад в Північній Македонії¹ з метою забезпечення прозорості і підзвітності.
- ii. Актуальною залишається діджиталізація та автоматизація експертної діяльності, як невід'ємного складового елемента глобального бізнесу процесу під назвою правосуддя, який починається з подачі позову чи заяви до суду (або вчинення правопорушення) і закінчується виконанням судового рішення у відповідній справі. Першим етапом діджиталізації має бути розвиток та **запровадження електронного документообігу** в експертних установах та серед приватних експертів. Учасники обговорень дійшли спільної думки про необхідність подальшої інтеграції систем електронного документообігу експертних установ з ЄСІТС та забезпечення збереження всієї документації, яка стосується роботи судового експерта, в електронній формі. Серед іншого була висловлена думка стосовно доцільності врахування досвіду функціонування Єдиного державного реєстру досудових розслідувань, як певного орієнтиру для цифровізації робочих інструментів судового експерта. Учасники дискусії озвучили низку питань, які стосуються практичних складнощів ідентифікації судового експерта за його КЕП та інформацією, яка міститься в Реєстрі атестованих судових експертів. Окрему увагу було наголошено на тому, що на відміну від експертних установ, приватні експерти не мають єдиної електронної системи документообігу.

ІТ забезпечення
в судовій
експертизі

Компетенції
судового
експерта

Строки
проведення
судових
експертиз та
матеріально-
технічне
забезпечення

Ключові
висновки та
рекомендації
(для обговорення)

1 – Examining the Experts a Comparative Analysis of the Role of Expert Witnesses in Court Systems of the Western Balkans: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/381771552633135539/pdf/135320-WP-P161975-14-3-2019-15-16-2-ExaminingtheExpertsAComparativeAnalysisoftheRoleofExpertWitnessesinCourtSystemsoftheWesternBalkans.pdf>

- iii. Учасники обговорення дійшли згоди стосовно доцільності **розширення функціоналу Реєстру атестованих судових експертів**, який наразі існує у формі списку експертів. Зокрема є доцільність подальшої (i) інтеграції реєстру атестованих судових експертів з ЄСІТС; (ii) персоніфікації КЕП судових експертів та (iii) впровадженням електронного кабінету судового експерта, як для державних так і для приватних судових експертів.
- iv. Учасники обговорення дійшли спільної думки про доцільність переведення більшої частини **робочих процесів** в судово-експертній діяльності **в електронну форму**, що цілком відповідає загальним трендам діджиталізації сектору юстиції (наприклад, запровадження повноцінної можливості проведення он-лайн засідань експертно-кваліфікаційних комісій; забезпечення можливості створення електронної форми експертного висновку та передачі електронного примірника висновку експерту всім учасникам конкретної справи; подальше збереження висновку в електронній формі на ресурсах відповідної експертної установи і т.д.). Подібні інструменти вже давно використовуються в інших країнах².
- v. **Розширення переліку інформації**, яка публікується у форматі відкритих даних на офіційних веб-сайтах експертних установ та її безперервна актуалізація (наприклад, детальної інформації про завантаженість експертної установи, завантаженість окремих експертів, показники ефективності роботи експертної установи, окремих експертів, рентабельності окремих напрямків судових експертиз, експертних установ тощо). Публікація зазначеної інформації дала б можливість залучати до проведення досліджень найменш завантажену експертну установу чи експерта для проведення досліджень. Поверхневий аналіз офіційних веб-сайтів державних експертних установ доводить відсутність єдиного уніфікованого підходу в наповненні їх інформаційним контентом, статистичною інформацією тощо. Варто зауважити, що Міністерство юстиції України вже почало роботу в цьому напрямку і 02.04.2022 було оприлюднено інформацію про рівень завантаженості експертних установ Міністерства юстиції України³.
- vi. Учасники дискусії зазначили про особливу важливість питань інформаційної безпеки в роботі експертних установ. Зокрема, до сих пір поширеними є випадки використання експертами особистих, а не корпоративних електронних поштових скриньок (наприклад на домені gmail або ukr.net). Наразі тільки розпочинається розробка та запровадження політик інформаційної безпеки в деяких експертних установах з метою попередження несанкціонованого втручання в ІТ системи та попередження несанкціонованого витоку інформації, забезпечення інформаційної безпеки на робочих місцях тощо. Також було порушено питання щодо

Загальна інформація

ІТ забезпечення в судовій експертизі

Компетенції судового експерта

Строки проведення судових експертиз та матеріально-технічне забезпечення

Ключові висновки та рекомендації (для обговорення)

2 - <https://www.police1.com/police-products/investigation/evidence-management/articles/how-automation-has-improved-case-management-for-one-agencys-crime-lab-NjXOPe6u6pKzjEKi/>

3 - <https://minjust.gov.ua/news/ministry/andriy-gaychenko-vidkrittya-informatsii-pro-stan-zavantajenosti-ekspertnih-ustanov-znijue-koruptsiynu-skladovu-ta-priskoryue-otrimannya-rezultativ>

доцільності отримання експертними установами сертифікатів КСЗІ та забезпечення збереження цілісності даних в інформаційних системах експертних установах. Присутні учасники обговорення вказали на деякі законодавчі прогалини щодо вимог до **централізованого зберігання експертних висновків**. Зокрема наразі це питання залишається неврегульованим. Більше того, питання інформаційної безпеки в роботі судових експертів набули особливої актуальності з огляду на відключення електроенергії та віддалену роботу деяких судових експертів. Окремо учасники зазначили про потреби в забезпеченні експертних установ ліцензійним програмним забезпеченням.

- vii. Присутнім під час обговорення представникам експертних установ було запропоновано пройти коротке опитування. Ми хотіли б навести найбільш цікаві з практичної точки зору відповіді на поставлені питання щодо ІТ забезпечення. Так, деякі із присутніх представників експертних установ зазначили, що в їх установах не забезпечується централізоване зберігання експертних висновків саме в електронній формі. Декілька з опитаних осіб вказали, що в експертних установах є потреба в забезпеченні ліцензійним програмним для цифрової криміналістики. Переважна більшість опитаних зазначила, що єдиним автоматизованим бізнес-процесом в роботі експертних установ є документообіг, інші бізнес-процеси відбуваються в паперовій формі. Опитані представники експертних установ вказали на кібербезпеку, як основний виклик і проблему, яка може виникнути в процесі діджиталізації.

Загальна інформація

ІТ забезпечення в судовій експертизі

Компетенції судового експерта

Строки проведення судових експертиз та матеріально-технічне забезпечення

Ключові висновки та рекомендації (для обговорення)

КОМПЕТЕНЦІЇ СУДОВОГО ЕКСПЕРТА

7

Загальна
інформація

viii. Переважна більшість учасників обговорення висловились на користь доцільності підвищення **критеріїв допуску до професії** із паралельним спрощенням порядку періодичного підтвердження кваліфікації з можливим переходом до максимально спрощеної моделі періодичного підвищення кваліфікації.

ix. Доцільність створення **єдиного органу**, який би відповідав за питання **кваліфікаційного оцінювання та дисциплінарної відповідальності судових експертів**, які працюють в різних експертних установах та приватних експертів (експертні установи Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України). Наразі ще не досягнуто консенсусу між різними експертними установами стосовно цього питання. Наразі спільнота судових експертів, на відміну від інших професійних учасників судового провадження, не мають єдиних кваліфікаційно-дисциплінарних правил (за аналогією з адвокатурою, судовою системою, прокуратурою, арбітражними керуючими, нотаріатом), а також не мають єдиної саморегулюючої організації, яка б представляла стратегічне бачення на розвиток судової експертизи.

x. Створення **єдиної інституції з питань кваліфікаційного оцінювання** судових експертів сприяла б формуванню єдиної практики доступу до професії, дисциплінарної відповідальності тощо. В якості альтернативи може бути створена єдина апеляційна палата, котра б забезпечувала єдність практики в сфері доступу судових експертів до професії та дисциплінарної відповідальності. Актуальним залишається уніфікація дисциплінарного провадження щодо судового експерта. Про негативний вплив фрагментарного підходу до організації судової експертизи зазначалось у звіті щодо Великої Британії «Forensic science and the criminal justice system: a blueprint for change»⁴. Зазначений звіт торкається багатьох питань і містить цінні практичні рекомендації, які є актуальними також і для України. Зокрема, зазначається про відсутність достатньої співпраці і лідерства між Міністерством юстиції та Міністерством внутрішніх справ та про необхідність створення єдиної ради з питань судової експертизи, яка б відповідала за координацію судової експертизи та стратегічний розвиток⁵.

IT забезпечення
в судовій
експертизі

Компетенції
судового
експерта

Строки
проведення
судових
експертиз та
матеріально-
технічне
забезпечення

Ключові
висновки та
рекомендації
(для обговорення)

4 - <https://publications.parliament.uk/pa/ld201719/ldselect/ldsctech/333/33302.htm>

5 - The Home Office and the Ministry of Justice are not working closely enough to address the absence of high-level leadership in forensic science. Furthermore, it is necessary to ensure that the operational independence of the police and the independence of the courts and of forensic scientific evidence are safeguarded. Therefore we recommend the creation of a Forensic Science Board as an arm's-length body to be responsible for the coordination, strategy and direction of forensic science in England and Wales.

- xi. Експертні установи не мають єдиного підходу в питаннях в проходженні перевірки на відповідність стандартів ISO⁶ та іншим кращим міжнародним практикам (наприклад, ILAC- G19:08/2014⁷), навчання судових експертів. Регуляторний вплив на питання кваліфікації та компетенцій судових експертів мають акти Міністерства освіти та науки України, відповідно до яких визначається перелік галузей знань⁸. Класифікація галузей знань може не завжди кореспондувати напрямкам експертних досліджень, що створює практичні складнощі із визначенням компетентного експерта. Учасники обговорення дійшли спільної думки про доцільність розробки **довідника компетенцій судового експерта**, який би чітко визначав межі компетенції експерта за кожною спеціальністю і забезпечував єдність практики для всіх експертних установ. Це довідник є актуальним, як для наукових напрямків в судовій експертизі (хімічна, психологічна і т.д.), так і для прикладних (почеркознавча, товарознавча і т.д.).
- xii. Наразі залишається мало дослідженим в сфері кваліфікації та компетенцій судового експерта таке питання, як морально-етичні якості. Зокрема, робота судового експерта, окрім суто наукових знань, потребує ще й відповідних морально-етичних характеристики, дотримання незалежності та об'єктивності, стресостійкості, підтримання доброчесності. Учасники обговорення неодноразово наголошували на питаннях доцільності запровадження **кодексу професійної етики**, який буде покликаний забезпечити доброчесність та сприяти підвищенню репутації судового експерта. Деякі розвинуті юрисдикції вже мають кодекси етики або кодекси поведінки для судових експертів, які забезпечують підтримку на високому рівні незалежності та об'єктивності судових експертів⁹. Більше того, запровадження кодексу професійної етики судового експерта сприяло б вирішенню різних етичних дилем, які неминуче виникають в щоденній роботі судового експерта.
- xiii. Учасники обговорення позитивно висловились стосовно ідеї запровадження **інституту наставництва (менторства)**, який забезпечить передавання досвіду і практичних порад від більш досвідчених судових експертів до судових експертів, які тільки розпочали свою діяльність. Зокрема, в деяких країнах існують цілі програми менторства для судових експертів¹⁰. На думку учасників, існуюча система підвищення кваліфікації має більш формальний, на практичний характер. Так, підвищення експертизи раз на три роки не сприяє підтриманню належної кваліфікації

Загальна інформація

ІТ забезпечення в судовій експертизі

Компетенції судового експерта

Строки проведення судових експертиз та матеріально-технічне забезпечення

Ключові висновки та рекомендації (для обговорення)

6 – Зокрема щодо ISO 17020 та ISO 17025 та їх відповідників у вигляді ДСТУ, які передбачають необхідність безперервного підвищення кваліфікації судових експертів.

7 – https://ilac.org/latest_ilac_news/ilac-g19082014-published/

8 – <https://mon.gov.ua/ua/news/rishennya-uryadu-prodovzhenno-garmonizaciyu-pereliku-galuzej-znan-ta-specialnostej-iz-mizhnarodnoyu-standartnoyu-klasifikaciyeyu-osviti-msko>

9 – https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/880708/Codes_of_Practice_and_Conduct_-_Issue_5.pdf

10 – <https://www.aafs.org/membership-current-members-get-involved/mentorship-program>

судовими експертами з огляду на зміни законодавства і науковий прогрес. Учасники, як під час дискусії так і в опитувальнику, багаторазово наголошували на необхідності покращення якості процесу підвищення кваліфікації. На їх думку, підвищення кваліфікації має відбуватися частіше ніж раз на три роки, мати більш змістовний характер, будуватись на індивідуальних потребах судового експерта (наприклад допущені помилки, зони для розвитку). Доцільним є проведення моніторингу підвищення кваліфікації судових експертів. Важливим є підвищення кваліфікації судових експертів в підготовці та написанні висновків особливо з прикладних видів судових експертиз, які досить часто мають недостатнє наукове обґрунтування. Варто зауважити, що в багатьох розвинутих юрисдикціях приділяється значна увага саме написанню висновків, як одній з ключових компетенцій судового експерта¹¹. Варто зауважити, що відповідно до кращих міжнародних практик питанням безперервності навчання експерта є одним із найбільш пріоритетних¹².

- xiv. Впровадження змін потребує детального **аналізу статистики щодо всіх видів судових експертиз**, зокрема експертиз з найбільшим попитом, експертизи з найбільшою рентабельністю, розподіл експертиз за галузями судочинства замовниками тощо. Наприклад, міжнародна організація EURO-EXPERT проводить узагальнення детальної соціологічної інформації щодо діяльності судових експертів, які можуть допомогти оцінити загальний стан судової експертизи¹³. Наразі в Україні відсутня детальна статистична інформації в розрізі окремих видів судових експертиз, що ускладнює процес прийняття ефективних управлінських рішень.

Загальна інформація

ІТ забезпечення в судовій експертизі

Компетенції судового експерта

Строки проведення судових експертиз та матеріально-технічне забезпечення

Ключові висновки та рекомендації (для обговорення)

11 - <https://www.bondsolon.com/media/169522/expert-witness-training-brochure.pdf>

12 - Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States: <https://rm.coe.int/168074827a>

13 - Данія: <https://hal.science/hal-03853331/file/EURO-EXPERT-Denmarkdatasummary.pdf>. Мальта: <https://hal.univ-reims.fr/CULTURALEXPERTISE/hal-03853440v1>

Кіпр: <https://hal.science/hal-03853166/file/EURO-EXPERT-Cyprusdatasummary.pdf>

Німеччина: <https://hal.science/hal-03853203/document>. Італія: <https://hal.science/hal-03853341/document>

СТРОКИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

10

Загальна інформація

ІТ забезпечення в судовій експертизі

Компетенції судового експерта

Строки проведення судових експертиз та матеріально-технічне забезпечення

Ключові висновки та рекомендації (для обговорення)

- xv. Серед головних причин **зростання тривалості строків проведення судових експертиз** (крім складності експертизи) учасники обговорення виділили наступні: (1) понаднормове навантаження на експертів державних експертних установ та безперервний стрес; (2) відтік кадрів з огляду на війну, відсутність фінансової мотивації та скорочення кількості приватних експертів; (3) поширені випадки невиправданого призначення експертиз (зокрема, з тих питань, які не підлягають експертному дослідженню, виходять за межі компетенції судового експерта чи мають правовий характер); (4) інколи низька якість призначення судової експертизи (підготовка та передача недостатніх чи не релевантних матеріалів, некоректність поставлених питань, визначення невиправданого обсягу експертного дослідження); (5) брак сучасного обладнання, відсутність експериментальних або вільних зразків. Наприклад, завантаженість судового експерта Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України в першому кварталі 2023 року склала 62 експертизи на одного експерта. Заслугує уваги, перевантаженість окремих напрямків судових експертів. Зокрема у першу чергу тих, які пов'язані з російською військовою агресією (балістичні експертизи більше 600 експертиз на одного експерта, будівельно-технічні більше 400 на одного експерта, воєнні більше 300 на одного експерта, товарознавчі більше 200 на одного експерта). Найбільш завантаженими є експертні установи, які знаходяться в близькості до району бойових дій. В умовах такого навантаження судові експерти зазнають значного стресу та психоемоційного напруження, яке інколи призводить до помилок та неточностей у висновках.
- xvi. Учасники обговорення погодились з тим, що доцільним є **встановлення граничного строку** для проведення судової експертизи на рівні 90 днів враховуючи, що 47,5 % судових експертиз проводяться в термін до 60 календарних днів. В окремих виключних випадках строк проведення експертизи строк може становити не більше 150 днів. Зазначений підхід імплементовано в урядовому проекті закону № 6284.
- xvii. Доцільність переходу в оплаті **вартості експертних послуг** від експерто-години до формули розрахунку вартості судової експертизи. Наразі вартість експерто-години не відповідає ринковій вартості експертизи і може бути навіть меншою від її собівартості в окремих випадках. Через це, можуть мати місце випадки коли експертні установи штучно збільшують тривалість експертного дослідження для того аби сформувати ринкову вартість. Неврегульованим залишається питання бронювання приватних експертів, яких призивають до служби у Збройних силах

України у той час, як вони мають в роботі розпочаті, але не завершені експертні дослідження, на які очікують сторони судового провадження та судові органи. Призив приватних судових експертів на військову службу унеможлиблює виконання ними взятих на себе зобов'язань.

- xviii. Враховуючи численні випадки невинуватого чи некоректного призначення судових експертиз, учасники дискусії вказали на доцільність **запровадження інституту консультанта**. Зокрема, консультант міг би виступати посередником між замовником експертизи (орган досудового слідства, суд, учасники справи) та експертною установою чи експертом. Роль консультанта може полягати в попередній оцінці обсягу робіт, визначення кількості достатніх об'єктів. Це дозволить попередити невинуваті призначення судових експертиз, там де це можливо скоротити, перелік об'єктів для експертного дослідження, коректно сформулювати питання до експерта, визначитись з видом експертизи тощо.
- xix. Опитані учасники обговорення вказали на наступні **потреби в сфері матеріального та технічного забезпечення**: обладнання для техніко-криміналістичного дослідження документів; хроматомас (хроматограф з мас-селективним детектором), хроматограф з полум'яно-іонізаційним детектуванням, інфрачервоний Фур'є-спектрометр, сканер бетонних конструкцій Leica-C-True, георадар Leica DS2000, поліграф «АХСІТОН SYSTEMS, INC.»; VSC 8000; також було вказано на потребу в окремих приміщеннях, персональних комп'ютерах, ліцензіях тощо. Більше детально інформацію про матеріальні потреби та інші питання, які обговорювались на заходах можна знайти в опитувальниках¹⁴.

Загальна інформація

ІТ забезпечення в судовій експертизі

Компетенції судового експерта

Строки проведення судових експертиз та матеріально-технічне забезпечення

Ключові висновки та рекомендації (для обговорення)

14 - Актуальні питання щодо компетенцій судових експертів

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1y-edFeUpo2AwnT4jAuMWGrrRcaNh0yoTVaGjurNM0oc/edit?usp=sharing>

Судова експертиза і цифровізація: питання іт забезпечення

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1LLDcq6fNPO2NYIcgtiTMd5IEhSqnFjCxB2Emer4jILU/edit?usp=sharing>

Строки та матеріально-технічне забезпечення експертних установ:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1PIC1JX7DEQD9iP3pXqSxPNWhewBF2a0dFXt3-WRkMHw/edit?usp=sharing>

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ (ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ)

12

Загальна
інформація

ІТ забезпечення
в судовій
експертизі

Компетенції
судового
експерта

Строки
проведення
судових
експертиз та
матеріально-
технічне
забезпечення

**Ключові
висновки та
рекомендації
(для обговорення)**

- ▶ Існує потреба забезпечити стратегічне самоуправління в сфері судової експертизи, яке відобразить всіх основних зацікавлених сторін, щоб визначити бачення, стратегію та порядок денний для судової експертизи на національному рівні. Проведені обговорення свідчать про відсутність єдиної професійної організації судових експертів, яка могла б представляти всю спільноту експертів.
- ▶ Доцільним є посилення співпраці та лідерства між державними органами, які мають власні експертні установи зокрема щодо вироблення єдиного стратегічного бачення подальшого розвитку галузі судової експертизи.
- ▶ Доцільним є створення єдиного кваліфікаційно-дисциплінарний органу, який би сприяв забезпеченню єдиних підходів до визначення кваліфікаційної придатності, притягненню до дисциплінарної відповідальності і т.д.
- ▶ Судова експертиза має розглядатись, як з регуляторної, так і з ринкової точки зору. Діяльність судових експертів має бути рентабельною і достатньою для забезпечення прозорої мотивації. Це потребує забезпечення чесної конкуренції та рівних умов між великими державними експертними установами та окремо взятими приватними експертами. На разі обсяг інвестицій держави у розвиток галузі судової експертизи не кореспондує тій критичній ролі, яку судова експертиза відіграє для сектору юстиції.
- ▶ Реєстр судових експертів потребує модернізації, він має бути не просто списком судових експертів, а відображати більше інформації, яка потрібна для вибору експерта (ключову інформацію про його професійну кар'єру).
- ▶ Доцільним є проведення політики популяризації та наближення експертних установ України до кращих світових практик, впровадження і реальне дотримання практик ISO, UNODC тощо.
- ▶ Розглянути доцільність впровадження моделі випадкового обрання експерта з урахуванням низки критеріїв (спеціалізація, завантаженість, відсутність конфлікту інтересів тощо) або чітких і прозорих правил за якими керівник експертної установи розподіляє завдання серед експертів. Це сприятиме підвищенню рівня довіри до судових експертів.

- ▶ Розглянути доцільність запровадження певних етичних правил для судових експертів, які були б певним вказівником для експертів в складних з етичної точки зору ситуаціях (конфлікт інтересів, тиск зі сторони керівництва, межі допустимої реклами тощо).
- ▶ Розглянути доцільність запровадження інституту наставництва (менторства) для передачі досвіду від більш досвідчених до менш досвідчених судових експертів.
- ▶ Розглянути доцільність запровадження певного періоду практичного стажування особи після складання кваліфікаційного іспиту перед тим, як повноцінно розпочати роботу судового експерта.
- ▶ Вдосконалити існуючу модель підвищення кваліфікації (збільшити частоту навчання, підвищити його якість, зробити навчання практичним та орієнтованим на індивідуальні потреби експерта, проводити моніторинг навчання судових експертів).
- ▶ Запровадити регулярне навчання суддів, працівників правоохоронних органів та адвокатів з питань, які стосуються призначення судових експертів та інтерпретації експертних висновків (включаючи наукові принципи і методи в проведенні експертиз та застосуванню висновків). Це зменшить частоту випадків невиправданого або некоректного призначення судових експертів.
- ▶ Вжиття заходів та сприяння для проходження лабораторіями державних експертних установ перевірки на відповідність стандартам ISO 17020, ISO 17025 і так далі.
- ▶ Розширення технічних можливостей експертних установ, забезпечення сектору судової експертизи сучасним обладнанням.

Загальна інформація

ІТ забезпечення в судовій експертизі

Компетенції судового експерта

Строки проведення судових експертиз та матеріально-технічне забезпечення

Ключові висновки та рекомендації
(для обговорення)